

Effektrapport IOGT-NTO-rörelsen ideell förening – 2017

(org. nr. 802497-7434)

Vad vill er organisation uppnå?

IOGT-NTO-rörelsens långsiktiga och övergripande mål är att människor inte ska fara illa av alkohol eller andra droger - varken i Sverige eller någon annanstans i världen.

Det övergripande målet för det internationella arbetet är att alkohol och andra droger inte ska utgöra ett hinder för mänskliga rättigheter, jämställdhet, hälsa, socioekonomiska möjligheter eller hållbarhet – och att människor i de områden där vi arbetar är aktiva i samhällsfrågor och bidrar till en evidensbaserad alkoholpolitik. IOGT-NTO-rörelsen bedriver ett omfattande utvecklingsarbete i fjorton länder i Östafrika, Syd- och Sydostasien och Centraleuropa tillsammans med lokala partnerorganisationer.

Vi strävar efter att minska den totala konsumtionen av alkohol och andra droger, eftersom den medför så pass omfattande negativa konsekvenser såväl på individnivå som för samhället i stort. En av våra viktigaste uppgifter är att kämpa för att barn och unga ska ha rätt till en trygg och drogfri uppväxt.

För att uppnå ovanstående arbetar vi med alkoholpolitisk påverkan på lokal, nationell och internationell nivå, utmanar alkohollagen och stöttar och stärker de som påverkats negativt av eget eller någon annans missbruk. Det internationella arbetet sträcker sig från förebyggande hälsoarbete, utbildning och fattigdomsbekämpning till lagstiftning- och policyarbete.

Ändamål

IOGT-NTO-rörelsen ideell förening bidrar, med egen verksamhet samt insamling av medel, till att förverkliga IOGT-NTO-rörelsens grundsatser. Genom insatser som syftar till att minska användandet av alkohol och andra droger stärker vi människors frihet, demokratiska rättigheter och hälsa, i Sverige och internationellt. Vi vill möjliggöra en trygg och drogfri uppväxt för barn och unga, och arbetar därför för en restriktiv och solidarisk alkohol- och narkotikapolitik. Vår folkrörelse utmanar alkohollagen och alkoholkulturer genom att erbjuda nyktra mötesplatser för personlig utveckling och livslångt lärande.

I vilket organisatoriskt sammanhang verkar er organisation?

IOGT-NTO-rörelsen ideell förening, nedan kallad IOGT-NTO-rörelsen, bildades i oktober 2015 av de fyra förbunden IOGT-NTO, Ungdomens Nykterhetsförbund, Nykterhetsrörelsens Scoutförbund och IOGT-NTOs Juniorförbund, Junis. IOGT-NTO-rörelsens förbund är alla religiöst och partipolitiskt obundna.

Syftet med föreningen är att samla de fyra förbundens gemensamma verksamheter i en organisation för att effektivisera arbetet och möjliggöra gemensam insamling av gåvor. Förbunden driver sedan länge ett internationellt arbete tillsammans. Kampanjen Vit jul ägs och genomförs gemensamt av de fyra förbunden. När förbunden beslutade att även bygga upp en samlingsverksamhet väcktes frågan om att bilda en ny juridisk person för rörelsen, som blev IOGT-NTO-rörelsen ideell förening.

Strategiska beslut fattas gemensamt av de fyra förbunden medan det operativa arbetet kopplat till insamling, den internationella verksamheten och kampanjen Vit jul i huvudsak sköts av anställda på IOGT-NTO:s kansli i Stockholm. IOGT-NTO:s generalsekreterare är tillika generalsekreterare för föreningen. Föreningens styrelse består av åtta ledamöter, två

från varje förbund. Ledamöterna väljs på IOGT-NTO-rörelsens årsmöte, av ombud som respektive förbundsstyrelse utsett.

IOGT-NTO-rörelsens fyra förbund är i sin tur medlemmar i en rad nationella och internationella organisationer och nätverk som bidrar till att stärka organisationernas interna kunskap och metodutveckling. En av organisationerna som förbunden är medlemmar i är IOGT International, som samlar över 150 medlemsorganisationer från 60 länder. IOGT-NTO-rörelsen är även medlem i organisationerna CONCORD, Forum Syd, Svenska FN förbundet och Riksinsamlingen för Världens Barn samt samarbetspartner till Radiohjälp. IOGT-NTO-rörelsen samverkar även i sina internationella insatser med globala organisationer som Världshälsoorganisationen (WHO) och olika FN organ samt med andra biståndsaktörer.

En stor del av den internationella verksamheten genomförs av lokala samarbetsorganisationer på plats då det ger god förankring och hållbara resultat. Handläggningen av projekten, d.v.s., kontroll av narrativa och finansiella ansökningar och rapporter samt kompetensutveckling, sker dels på huvudkontoret i Stockholm, dels på de två regionkontor som finns i Arusha, Tanzania samt Chiang Mai, Thailand.

Vilka strategier har ni för att uppnå era mål?

IOGT-NTO-rörelsen arbetar med kampanjer och långsiktigt relationsbyggande med givare och de fyra förbundens medlemmar som syftar både till att stärka rörelsen ekonomiskt och att påverka i våra frågor. Kampanjerna ska, liksom andra delar av verksamheten, bidra till den övergripande visionen om en nyktrare värld och våra givare och medlemmar är ambassadörer för organisationen, som bär vårt budskap och påverkar sin omgivning.

Vit jul kampanjen till exempel, som funnits i 10 år, utgår ifrån visionen om att alla barn har rätt till en vit jul, det vill säga en jul med nyktra, trygga och närvarande vuxna. Inom ramen för Vit jul arbetar vi med två spår som direkt kopplar an till visionen;

1. Påverkansarbete som syftar till att få vuxna som firar jul med barn att välja alkoholfritt under julhelgen för att göra julen till en högtid där barnen står i fokus. Tanken är att detta ska resultera i att vuxna reflekterar över alkoholkonsumtion i närhet av barn och väljer att avstå eller minska densamma även under resten av året.
2. Aktiviteter för barn och unga under jullovet, så att de som inte kan eller vill vara hemma under julen ska ha någonstans att ta vägen då skola och fritidsaktiviteter stänger ner. Aktiviteterna anordnas på ideell basis av hundratals medlemmar och föreningar runt om i landet. De är öppna för alla så att ingen ska känna sig utpekad eller tveka att komma.

Vit jul är också en insamlingskampanj med målet att få fler att vilja bidra både till själva kampanjen men också till vårt långsiktiga arbete för barn och ungas rätt till en trygg och drogfri uppväxt.

I all insamling arbetar IOGT-NTO-rörelsen utifrån en flerstegsraket i sin kommunikation:

1. Etablera en samsyn kring alkoholens negativa konsekvenser, med utgångspunkt i människors egna erfarenheter.
2. Samtala kring normer, utmaningar och möjliga lösningar.
3. Beskriva hur IOGT-NTO-rörelsen bidrar till en nyktrare och tryggare värld.
4. Bjuda in människor att delta genom att engagera sig i vår verksamhet och/eller bidra med gåvor.

Denna strategi har vi valt både för att vi tror att den är nödvändig, då IOGT-NTO-rörelsen ännu inte är en etablerad aktör på den svenska insamlingsmarknaden, och för att vi anser att vi därigenom stärker relationen med våra givare och bidrar till rörelsens långsiktiga övergripande mål.

För att nå målet om en minskad konsumtion av alkohol och andra droger på ett internationellt plan, krävs att arbetet sker på flera nivåer. Ledande forskning visar att en restriktiv lagstiftning är det mest kostnadseffektiva sättet att nå bra resultat hos en bred befolkningsgrupp. En lagstiftning som ska ge effekt kräver stöd och förståelse från befolkningen varför IOGT-NTO-rörelsen genom ett starkt nätverk av organisationer och andra aktörer arbetar för att lagstiftningen inte bara genomförs, utan även efterlevs.

De flesta av våra samarbetsorganisationer har en social eller förebyggande verksamhet för olika målgrupper, med ett stort fokus på barn och ungdomar. I Östafrika ges exempelvis stöd till flera scout-organisationer, på Balkan sker arbetet till stor del genom spridning i regionala och nationella ungdomsnätverk och i Sri Lanka arbetar organisationen ADIC med skolor och festivaler för att bidra till förändring genom ungdomars egna initiativ. Andra samarbetsorganisationer arbetar på bynivå, för att tillsammans med många olika parter i lokalsamhället få till en positiv utveckling. Ofta är kvinnor en ledande kraft till positiv förändring och vi arbetar aktivt för ökad jämställdhet i samtliga projekt.

Lika viktig som lokal mobilisering är förändring på samhällsnivå och vi stödjer våra partners i att arbeta med politisk påverkan i sina frågor för att få till en hållbar förändring. I många länder saknas en fungerande lagstiftning kring alkohol och andra droger och det krävs ett starkt civilsamhälle med god kunskap för att driva frågan gentemot beslutsfattare. Kompetensutvecklingen sker via regionkontoren, genom erfarenhetsutbyten mellan organisationerna eller deras deltagande i exempelvis internationella konferenser.

Den kunskap som förmedlas baseras på ledande forskning på området och den metodkunskap som finns inom internationella organ som Världshälsoorganisationen, WHO. Metoder att arbeta med frågorna på lokalplan baseras även på tidigare projekt som i utvärderingar visat goda resultat och som i vissa fall även kan användas som modell i andra områden.

Vilken kapacitet och vilket kunnande har ni för att uppnå ert mål?

IOGT-NTO-rörelsen arbetar såväl i Sverige som i övriga världen med alkohol och narkotikafrågor. IOGT är sedan bildandet i USA på 1850-talet en nykterhetsorganisation och har i Sverige en lång tradition av att arbeta med både sociala, förebyggande och politiska frågor kring framförallt alkohol, men även narkotika. Det finns därmed en gedigen kunskap i dessa frågor inom IOGT-NTO-rörelsen.

Medarbetarna på den internationella avdelningen består av sex personer fördelat på cirka fem tjänster på huvudkontoret och cirka sex personer på respektive regionkontor. Det är en chef, en regional representant per regionkontor, handläggare, ekonomer och kommunikatörer. Flera medarbetare på huvudkontoret har själva arbetat i IOGT-NTO-rörelsens samarbetsländer och har därmed en god geografisk och kulturell kompetens. Anställda på regionkontoren är till största del lokalanställda och har därför bra förutsättningar till en väl fungerande kommunikation med partnerorganisationer i regionen.

Insamlingsarbetet genomförs av en grupp medarbetare på IOGT-NTO:s kommunikations- och insamlingsavdelning, som alla har flera års erfarenhet av engagemangsdriven kommunikation och insamling. De har, liksom flera på ekonomiavdelningen, gått FRII:s grundkurs i insamling. Ambitionen är att all personal som är involverad i insamlingen ska gå

denna utbildning. Kompetensutveckling av förtroendevalda och personal sker kontinuerligt även på andra sätt; via exempelvis workshops, föreläsningar och insamlingsforum.

Hur vet ni om er organisation gör framsteg?

IOGT-NTO-rörelsen arbetar med resultatbaserad styrning och verksamheten mäts dels genom de nyckeltal kring ändamål, administration och insamlingskostnader som årligen redovisas till Svensk Insamlingskontroll och dels genom kontinuerlig uppföljning av ekonomi och verksamhet i form av regelbundna rapporter samt årsredovisning till IOGT-NTO-rörelsens styrelse.

Den internationella verksamheten som finansieras genom Sida, via Forum Syd, eller från Radiohjälpen, rapporteras enligt deras riktlinjer. Utöver det genomförs effektrapporter och utvärderingar med jämna mellanrum. Varje partnerorganisation och projekt har mål och indikatorer och de rapporteras fyra gånger per år. Projekten besöks även av IOGT-NTO-rörelsens personal från region- eller huvudkontoret flera gånger om året. Revisioner genomförs enligt internationell standard.

Insamlingsarbetet följs upp gentemot de mål som fastställts vad gäller opinionsbildning och insamling. Mål som handlar om insamlade medel följs upp i den ekonomiska redovisningen. Mål som handlar om attityd- eller beteendeförändringar följs upp genom regelbundna attityd- och varumärkesmätningar. Dessutom analyseras varje kampanj och lärdomarna sammanställs på ett sådant sätt att de kan tas i beaktande i det fortsatta arbetet.

Vad har ni åstadkommit så här långt?

2017 har varit ett år av organisationsförändring. Den internationella verksamheten flyttades 1 januari över från Stiftelsen IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut till IOGT-NTO-rörelsen ideell förening. Förändringen har gått smidigt och inneburit att dokument och policys har uppdaterats.

2017 var även första året på en ny programperiod inom Forum Syd och med det har nya mål och indikatorer tagits fram samt baslinjer för desamma. Ett stort fokus inom den internationella verksamheten har legat på att starta det nya programmet och att utveckla och uppdatera metoder och mallar för uppföljning och styrning.

På insamlingssidan har fokus legat på metodutveckling och lärande. Tidigare års erfarenheter resulterade 2017 i ett nytt sätt att kommunicera. I maj lanserades Glasklar, ett långsiktigt initiativ som syftar till att bjuda in till ett samtal om alkoholen och dess konsekvenser. Glasklar bygger på människors egna berättelser och vi som organisation går från att "tala om hur det är" till att lyssna och samtala.

Konkreta resultat

Vi har nått goda resultat på det alkoholpolitiska området; exempelvis i Uganda och Tanzania där utkast till alkohollagstiftning tagits fram och i Serbien där vår partnerorganisation CZOR fått igenom en reglering kring alkohol och ungdomsverksamhet. ADIC Sri Lanka har genom ett samarbete med Centralförbundet för Alkohol och Narkotikaupplysning, CAN, stärkt sin kompetens inom statistik och utvärdering.

I Sverige har våra ansträngningar för att nå andra biståndsaktörer resulterat i ett flertal möten och arrangemang som lagt grunden till ett fortsatt samarbete under 2018.

Jämställdhet är ett fokusområde för många av våra partnerorganisationer och projekt kring alkohol och genusbaserat våld har lett till ökad medvetenhet och minskat antal fall av alkoholrelaterat våld i projektområdena. Exempelvis i Tanzania har TPHA arbetat med att

uppmuntra kvinnor att rapportera alkoholrelaterade fall av våld i hemmen till socialarbetare. Fallen har sedan tagits vidare tillsammans med byledare och religiösa ledare. Vanligtvis rapporteras inte dessa fall då det är en utbredd syn att alkohol ursäktar ett våldsamt beteende och att männen släpps utan åtgärd. I slutet av 2017 kunde polisen se att antalet våldsfall sjunkit och TPHA rapporterar att männen i de berörda byarna nu är medvetna om att om de slår sin flickvän eller fru så blir det åtgärder, även om de är fulla. När polisen blivit medveten om det nära sambandet mellan alkoholkonsumtion och mäns våld mot kvinnor har arbetet mot illegala barer intensifierats.

Vidare rapporterar flera partnerorganisationer att de arbetat med datainsamling i syfte att stärka och utvärdera sina insatser men framför allt för att ha ett bättre underlag till sitt påverkansarbete. Exempelvis har organisationen DASE i Laos samlat data om hur alkoholkonsumtion skadar kvinnor och barn utifrån fakta från exempelvis vårdcentraler. Genom att använda denna statistik och visa på faktiska exempel, har de lyckats etablera kontakt med myndigheter och få dem att ta in alkohol som en aspekt i sitt förebyggande arbete.

Att erbjuda alkoholfria mötesplatser för människor är extra viktigt i samhällen där baren annars är den vanligaste mötesplatsen. Därför är det glädjande att ungdomsorganisationen CEM under 2017 lyckades renovera ett nedgången hus, med små resurser och stora ideella insatser, för att i slutet av året öppna regionens första och enda ungdomshus "Second home". Direkt efter invigningen sprudlade huset av aktiviteter; kreativa workshops, musikband, datakurser mm. Nu har stadens ungdomar en egen, alkoholfri och trygg mötesplats.

Vad gäller insamlings- och påverkansarbetet i Sverige genomfördes under 2017 två utåtriktade insamlings- och påverkanskampanjer – en sommarkampanj som inleddes med lanseringen av Glasklar samt Vit jul-kampanjen – samt ett antal regelbundna kommunikationsinsatser som riktade sig till existerande givare.

Mottagandet av Glasklar och den stora bredd av berättelser som strömmade in tyder på att vårt nya tilltal fungerar. Responsen ledde till samtal om alkoholens inverkan på våra liv, vilket var precis vad vi ville åstadkomma.

Påverkansarbetet under Vit jul fortsatte i samma anda. Kampanjfilmen byggde på autentiska samtal med barn om hur barnen upplever att vuxna blir när de dricker alkohol och hur detta får barnen att känna sig. Filmen nådde över 2,5 miljoner tittare och genererade drygt 130 000 interaktioner, dvs. kommentarer, delningar och gillande. Det är det största genomslag någonsin för en Vit jul-film.

Den YouGov-undersökning vi lät göra efter kampanjen visade att fyra av tio vuxna inte dricker alkohol under julhelgen, bland småbarnsmammor är siffran över 50 procent. Kännedomen om Vit jul är över 50 procent bland vuxna i Sverige och av de som hört talas om kampanjen menar över hälften att de påverkats av den.